

Mattilsynet
Postboks 383
2381 Brumunddal

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
06/8029 ART-FF-ASI
Arkivkode:

Dato:
28.11.2006

Villaks og sjøaure trues av lakselus fra fiskeoppdrett. Behov for bedre og mer samordnet innsats.

Sammenhengen mellom fiskeoppdrett, mengden av lakselus og negativ påvirkning på ville bestander av laks og sjøaure gjennom unaturlig høye lakselusinfeksjoner har blitt undersøkt, og er nå godt dokumentert gjennom forvaltningsrettet FoU og overvåking siden først på 90-tallet. Allerede i NOU 1999:9, "Til laks åt alle kan ingen gjera?" ble det slått fast at; "en rekke indikasjoner tyder på at omfattende lakselusmitte er en betydelig tapsfaktor for utvandrende laksesmolt. Et nivå av lakselus i oppdrett som ikke påfører næringen uakseptable økonomiske tap, kan likevel gi et høyt smittepress på vill laks. Lakselusproblemet er nært knyttet til det faktum at det med den nærbaserte teknologien ikke er noen smittemessige barrierer mellom oppdrettsfisken og de ville bestandene."

Undersøkelser har vist at påslag av lakselus på mer enn 11 lus hos en villsmolt medfører at fisken dør. Infeksjoner helt ned til 4-5 lus fører til signifikant nedsatt helsestatus som igjen reduserer sjansen til å overleve. Postsmoltstadiet er laksens mest sårbare livsfase for påslag av lus. Sjøauren, som vokser opp i fjordsystemene, er enda mer utsatt. Det er vist at sjøaure presses til for tidlig tilbakevandring til ferskvann for avlusing. Luseinfeksjonene medfører redusert vekst i tillegg til økt dødelighet. I flere oppdrettsintensive områder er sjøaurebestandene nå sterkt svekket. Problemet med lakselus forsterkes ved at kyst og fjordområdene har høye tettheter av rømt oppdrettsfisk. Rømt oppdrettsfisk kan ikke behandles for lus og denne situasjonen bidrar derfor ytterligere til et kontinuerlig smittepress gjennom alle årstider. Oppdrettsnæringen vokser, og fortsatt økning i antallet oppdrettsfisk (nå mer enn 300 ganger mer oppdrettslaks enn det årlige innsiget av villlaks) vil medføre en kontinuerlig økning i mengden lakselus. Samtidig er det vist at konsekvensene for villaks og sjøaure er mer dramatiske enn tidligere antatt. Eksperimentelle undersøkelser ved Universitetet i Bergen viser 80 % dødelighet på smolt fra Vosso pga lakselus. Epidemier av lakselus har blitt en årlig hendelse hos utvandrende laksesmolt og sjøaure.

Kravene til avlusing i oppdrettsanlegg er skjerpet gjennom den gjeldende lakselusforskriften, og det er utviklet metoder for å tallfeste og redusere antallet lakselus i oppdrettsanlegg. Undersøkelser har imidlertid vist at tellemetoder basert på egenmelding fra oppdretterne som regel gir underrapportering. Slike tall kan dermed ikke anvendes i en vitenskapelig vurdering av situasjonen. Beregninger viser også at selv svært lave lusepåslag i hvert anlegg, vil kunne gi et samlet stort smittepress pga det høye antallet med oppdrettsfisk. Samordnede regionaliserte avlusinger i forkant av villsmoltens utgang til sjø har vist seg å gi gode resultater, men er ikke gjort obligatoriske.

Hardangerfjorden er landets største produksjonsområde for oppdrettslaks, med en høy tetthet av anlegg i midtre og ytre del av fjorden. Det har i flere år pågått omfattende forskningsaktivitet og overvåkning i dette området. Behandlingsregimene i Hardangerfjorden er trolig noe av det beste vi har her i landet og viser at samordnede tiltak kan gi store positive effekter. I tillegg til å redusere smittepresset på ville bestander betydelig har disse tiltakene for oppdretterne i Hardangerfjorden gitt innsparinger på nærmere 20 millioner kroner per år. Prosjektet viser imidlertid også at det finnes tålegrenser for produksjon av oppdrettsfisk i en avgrenset region. Når mengden av oppdrettsfisk overstiger en slik grense, vil effekten av samordnede tiltak ikke være tilstrekkelig for å ivareta villfiskbestandene. Den dramatiske situasjonen for villfiskbestandene i Hardangerfjorden tyder på at produksjonen av oppdrettsfisk har overskredet tålegrensen (Jf brev fra Fylkesmannen og Fiskeridirektoratet region vest av 31.07.2006).

Direktoratet for naturforvaltning har i oppgave å bistå Mattilsynet i arbeidet med lakselus i forhold til vill fisk. Direktoratet for naturforvaltning har også ansvar for å regulere fisket etter villaks og sjøaure. Oppdatert kunnskap om smittepress og forhøyet dødelighet av laks og sjøaure er et viktig grunnlag for reguleringsarbeidet, bla for å vurdere i hvilken grad det er nødvendig å innføre strengere regulering av fiske etter laks og sjøaure for neste 5-års periode som starter i 2008. Slik situasjonen er i dag, vil manglende oversikt over status og utvikling når det gjelder virkningene av lakselus på vill fisk, medføre at fisket må reguleres ut fra en "føre-var" tilnærming i forhold til lakselustrusselen.

Lakselus er den mest omfattende og tapsbringende dyresykdommen i Norge med store konsekvenser også for ville fiskebestander. Vår samlede kunnskap er at det finnes effektive tiltak som ikke fullt ut er tatt i bruk, samtidig som det er behov for at det settes i verk nye tiltak umiddelbart, bla:

- skjerpning av regelverk, bla med hensyn til tiltaksgrenser for lus i anlegg og hjemmel til pålegg om synkroniserte behandlingsregimer, offentlig kontroll med lusetellinger i anleggene
- systematisk overvåking og nødvendig FoU med hensyn til status og utvikling av lakselus i bestandene av villfisk
- overgang til regionaliserte forvaltningsmodeller, basert på villfiskbestandenes tålegrenser
- reduksjon i produksjonen av oppdrettsfisk i særlig hardt rammede områder, hvis det ikke er mulig å få ned smittepresset på villfisken på annen måte
- revitalisere arbeidet med den "Nasjonale handlingsplanen mot lus på laksefisk".

Direktoratet for naturforvaltning ser med stort alvor på situasjonen, og mener at Mattilsynet som ansvarlig myndighet umiddelbart må ta nødvendige initiativ.

Janne Sollie
Direktør

Yngve Svarte

Kopi: Alle fylkesmenn, MD, Deltakere på de faste samarbeidsmøtene om anadrom laksefisk